

DISTRIBUCIÓ I APROFITAMENT DE L'ESPAI ARQUITECTÒNIC (1967-1983)

Amb aquest article donarem a conèixer la manera en què el Museu es distribuïa i aprofitava l'espai arquitectònic de què disposava en la seua primera època, abans de la seua reforma i ampliació.

PLANTA BAIXA

Vestíbul

Pel que fa a aquesta part del Museu, havia sigut reformada per a la seua inauguració, i va adquirir, des d'un primer moment, l'aspecte que ens mostra la fotografia que apareix al catàleg editat pel Museu en 1969. Com podem observar, les parets s'havien xapat fins a mitja altura amb taulells, els quals van ser realitzats per la fàbrica de José Gimeno Martínez. També d'aquesta empresa havien eixit els taulells del tipus *olambrilla* que, combinats amb rajoles roges, conformaven el paviment de l'entrada. Finalment, per donar pas a la cuina, s'havien alçat tres arcs en rajola vista: un central més gran, on es va instal·lar una porta de fusta i vidre, i dos de menys grandària, que el flanquejaven i que van ser utilitzats a mode de nínxol per col·locar-hi dues escultures. La fotografia de la dreta, presa en 1982, demostra que aquesta zona es va mantindre en les mateixes condicions fins a la reforma.

Cuina

Es tracta de l'espai ocupat per la cuina-menjador de l'edifici original del segle XVIII. Tanmateix, aquest no n'era l'aspecte originari, ja que l'aparença que mostra actualment és resultat de les actuacions que es van escometre durant l'any 1967 per a la inauguració del Museu. Segons la documentació conservada, aquest espai havia de convertir-se en una sala dedicada al ceramista José Gimeno Martínez. Per aquesta raó, la seua ornamentació va consistir en un alt sòcol de taulells que reproduïa la ceràmica popular valenciana dels segles XVIII i XIX, ja que era en el camp de la recuperació d'aquest tipus de ceràmica on aquest artista maniser havia destacat. S'hi va col·locar la següent dedicatòria: "Sala del Ceramista Manisero José Gimeno Martínez. Artesano Ejemplar". En concret, la sala recrea la configuració i la decoració de les cuines de les cases senyorials valencianes dels segles XVIII i XIX, per la qual cosa els taulells que la revestixen reproduïen escenes dels costums culinaris de l'època. Com a lloc on

s'homenatjava a José Gimeno Martínez, va ser la seua fàbrica l'encarregada de realitzar aquesta obra, així com els taulells del tipus *olambrilla*, que, combinats amb rajoles roges, en conformaven el paviment.

Abans de la reforma del Museu de 1983, la cuina donava pas al pati que s'estenia en la part posterior de la casa. La porta per la qual es produïa aquesta connexió és la mateixa que es conserva hui en dia en eixe mateix emplaçament. A la dreta d'aquesta porta, just on hui està ubicat el nínxol que acull les últimes peces ingressades en el Museu, es trobava l'accés a les sales del Museu situades en la planta baixa. Finalment, cal assenyalar que, com es pot vore en

la fotografia de l'esquerra recuperada del Llibre de Festes Patronals de 1972, la cuina estava connectada amb el despatx de direcció del Museu a través d'una porta situada en l'espai que ara ocupa la vitrina on s'exposa una mostra de peces de forma produïdes al taller de José Gimeno Martínez.

Despatx

El despatx de direcció estava ubicat en el mateix lloc en el qual continua hui en dia. L'únic canvi que presenta en l'actualitat és que aleshores existia una connexió entre aquest i la cuina, ja que el lloc que hui ocupa la vitrina amb peces del taller de José Gimeno Martínez era una porta per la qual es podia entrar al despatx i eixir-ne. La portada gòtica que emmarca l'accés al despatx des del vestíbul formava part de la casa des de finals del segle XIX, i, probablement, va ser el matrimoni format per José Sanchis Pertegás i Rosa Causa qui el va incorporar. Perquè aquest element no havia sigut realitzat *ex professo* per a aquesta casa, sinó que procedia del Palau de Mossén Sorell, edifici gòtic del barri del Carme de València que, en 1878, va patir un devastador incendi. Tot i que aquest succés el va deixar en estat de ruïna, es van poder recuperar xicotetes peces arquitectòniques, entre les quals es trobava aquesta portada.

Sales planta baixa

Encara que parlem de sales, el Museu no disposava d'un conjunt de sales en sentit estricte, sinó que consistia en un espai allargat, bastant estret i sense cap tipus de divisió. S'hi accedia, com ja hem dit, a través d'una obertura situada en la cuina, just on hui està ubicat el nínxol

que acull les últimes peces ingressades en el Museu. Des d'eixe punt, s'estenia paral·lelament al pati fins a arribar al mur que donava al carrer Nord. En eixe punt continuava cap a l'esquerra un tros més, paral·lelament també al pati. Acabava just després d'una porta d'eixida al pati, on s'havia col·locat un plafó que servia de separació entre el Museu i la Biblioteca. Com podem observar en les fotografies que ens mostren l'aspecte del Museu abans de la reforma, les parets i el sostre estaven pintats de blanc i la il·luminació consistia en una sèrie de plafons rectangulars adossats al sostre. El terra estava format per rajoles roges i quadrades emmarcades per una sanefa de taulells rectangulars amb decoració vegetal policroma, possiblement encarregats també a la fàbrica de José Gimeno Martínez. Aquest tipus de paviment es conserva encara hui en la biblioteca del Museu i en el xicotet magatzem adjunt a aquesta.

Pati

Durant els primers anys, el Museu disposava d'un pati en la part posterior. Formava part del que podríem anomenar la zona de serveis de l'antiga casa i consistia en un espai rectangular i obert a l'aire lliure. El pati es va mantindre com a part del Museu fins la reforma de 1983. Tanmateix, no s'hi exhibien peces, sinó que estava ornamentat amb plantes. Enmig hi havia una font. Tot i que no en coneixem l'origen, el més probable és que estiguera ja a la casa, ja que sabem que un dels treballs realitzats durant les obres efectuades en 1967 per a la inauguració del Museu va consistir en el seu condicionament. Hui en dia, la font està instal·lada al centre del claustre de la Casa de la Cultura. La fotografia de la dreta, permet vore al fons el pati i la font. L'accés principal al pati es feia des de la cuina, a través de la porta que actualment continua instal·lada en eixe mateix lloc. El segon es trobava a l'altra banda del pati, on una xicoteta porta comunicava amb les dependències de la part posterior, en les quals estava ubicat el Museu.

Biblioteca Municipal

La Biblioteca Municipal de Manises va estar ubicada en les dependències del Museu des de març de 1968. Ocupava un espai independent, al qual s'entrava a través de la xicoteta porta que hi ha a l'esquerra del portó principal del Museu. Hui en dia, aquesta porteta, oberta a principis del segle xx, està cegada, ja que el vestíbul al qual donava accés ha sigut reutilitzat com a magatzem. Aquest xicotet rebedor s'obria a l'esquerra per donar pas a la Biblioteca pròpiament dita. Tot i que era un poc més ampla en aquest primer tram, la Biblioteca no era

més que un espai rectangular i estret que s'estenia paral·lelament al pati fins al carrer Nord, on dona la part posterior de la casa. En eixe punt es tornava a eixamplar, perquè continuava cap a la dreta un trosset més fins a arribar al plafó que la separava del Museu.

Per les fotografies i descripcions que hem trobat sobre la Biblioteca, el primer tram estava dedicat a la lectura infantil i juvenil. El segon, a la lectura d'adults, i, el tercer, es reservava a la lectura de revistes. En aquest últim espai, on ja hem dit que l'espai deixava de ser tan estret, hi havia unes butaques, així com el taulell per atendre els usuaris. Les diverses taules i cadires estaven situades deixant un corredor a cada costat, mentre que, a les parets, es disposaven les prestatgeries.

L'estretor, la humitat i l'escassetat de llum d'aquesta ubicació dificultaven el funcionament de la Biblioteca. Aquestes deficiències, sumades al fet que el Museu anava a ser ampliat, per a la qual cosa s'havia projectat utilitzar tot l'edifici, van propiciar el canvi d'emplaçament de la Biblioteca, la qual va ser traslladada a les acaballes de 1981 i el començament de l'any 1982 al col·legi Félix Rodríguez de la Fuente.

Escala

L'escala era un element fonamental de l'edifici original construït a finals del segle XVIII, ja que era l'únic lloc pel qual s'accedia al primer pis i al segon de la casa. La seua importància va continuar durant els primers anys del Museu, quan la seua utilització era necessària per poder visitar les plantes altes del Museu. Actualment, els visitants l'utilitzen per a tornar a l'entrada principal, una vegada finalitzat el recorregut per les diferents altures del Museu, a les quals arriben a través de l'edifici nou.

A principis del segle XIX, quan la casa va passar a mans de José Casanova Dalfó i Pilar Sanchis Causa, se li va col·locar un baranatge nou. Així mateix, es van incorporar els taulells de format apaïsat decorats amb orles policromes que podem observar en la part davantera dels graons. Aquestes rajoles, que daten del segle XVIII, es coneixen com taulells de contrapetja i eren típiques de les cases valencianes d'eixa centúria. Aquestes modificacions van formar part del conjunt de canvis que aquest matrimoni va efectuar en la casa per tal de donar-li un aire més senyorial.

L'aspecte de l'escala ja no ha canviat des que es van realitzar aquestes transformacions. Únicament es va procedir a la substitució de les rajoles roges que cobreixen la part superior dels escalons per unes de noves. Aquesta actuació va formar part dels treballs de reforma executats en 1967 per a l'obertura del Museu.

PRIMERA PLANTA

La primera planta disposava de tres sales d'exposició. La primera estava dedicada a les peces dels segles XIX i XX, ja que la planta baixa acollia els períodes cronològics anteriors, des del segle XV fins al XVIII. La segona sala era la coneguda com a *sala de reflex metàl·lic*. Es tractava d'un espai a l'entrada del qual s'havien instal·lat dos arcs produïts per la fàbrica de Juan Bautista Huerta. Aquests se sustentaven sobre columnes, de manera que conformaven una composició d'estil arabitzant que servia d'ambientació a les obres que s'hi exhibien. Aquestes consistien en peces de pisa daurada dels segles XIX i XX, entre les quals es trobaven obres del mateix Juan Bautista Huerta.

La tercera sala estava dedicada a l'exposició de les obres premiades en els Concursos Nacionals de Ceràmica, com podem veure a la fotografia de la dreta. Aquest espai disposava d'una porta per la qual es podia accedir a una terrassa que s'estenia sobre les sales que el Museu ocupava en la planta baixa. Finalment, la primera planta tenia un espai emprat com a magatzem, el qual es corresponia amb el que havia sigut l'arxiu-biblioteca i el menjador de la casa abans de convertir-se en Museu.

SEGONA PLANTA

La segona planta consistia en un espai sense cap divisió, que era utilitzat com a pinacoteca i com a lloc per al muntatge d'exposicions temporals. Això demostra que, en un primer moment, el Museu donava cabuda no només a peces ceràmiques, sinó també a altres objectes d'art, com són les obres pictòriques. Una part del llegat Casanova Dalfó-Sanchis Causa estava format per col·leccions de pintura i a més, en els anys 70, el Museu havia rebut una important donació feta pel pintor maniser Luís García Oliver. Una selecció de tot aquest fons pictòric, entre el qual hi havia sobretot llenços i taules a l'oli, gravats, litografies i xilografies, es va ubicar en la segona planta. Un fullet de propaganda editat pel Museu en 1975 esmentava com a part de la col·lecció: "sala de pinturas, óleos, retratos, exlibris, etc." i "tablas primitivas, obras del XVI que siguen modelos estilísticos del gótico". Així mateix, com ja hem dit anteriorment, el

segon pis va ser l'espai triat per acollir exposicions temporals, entre les quals es trobava la de les peces del Concurs Nacional de Ceràmica, que es va celebrar anualment des de 1972. Aquest fet obligava a retirar temporalment les pintures durant la celebració del certamen, per tal d'habilitar la segona planta com a espai expositiu. Finalment, cal assenyalar l'existència d'una porta que permetia accedir a una terrassa ubicada sobre el magatzem del primer pis.

MUSEU
CERÀMICA
MANISES

Museu de Ceràmica de Manises
Ana García Palacios
Llicenciada en Història de l'Art